

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICO-CHIRVRGICA
SISTENS

HISTORIAM BRACHII PRAETVMIDI

QVAM

AVXILIANTE DEO
CONSENSV ET AVCTORITATE
GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS
IN
INCLVTA NORICORVM ACADEMIA

PRO LICENTIA

SVMMOS IN ARTE SALVTARI HONORES
ET PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME
CAPESSENDI

A. D. V. MART. A. S. R. MDCCXXXXIII

PVBLICO EXAMINI SVBMITTIT

IOHANNES HENSELER
VLMENSIS.

ALTORFII

TYPIS IOH. GEORGII MEYERI ACAD. TYPOGR.

PROOEMIVM.

EX innumeris gravibusque morbis, quibus humana progenies affligi ſolet, alia pathemata frequentius, alia vero rarius, accidere ſolent. In illis, ſicuti ob experimenta crebrius capienda facilior aeque prognoſis ac curatio; ita in his, qui rarius obſervantur, caſibus, ſaepe plus ſolertiae atque iudicii requiritur, antequam naturam et therapiam inſoliti morbi perſpicere, et ratione aſſequi valeamus. Etſi vero etiam in enodandis eiusmodi affectionibus oppido raris, omnino praevaleat HIPPOCRATIS *effatum:* ἡ κρίσις χαλεπή! *attamen non omnis aditus ad iſta naturae abdita praecluſus eſt iis, qui maiori ſedulitate penetralia eius rimantur. Quaedam enim morborum inter ſe eſt affinitas, et ſymptomata, quibus ſinguli diſtinguuntur, in quibusdam morbis, aliquo modo ita inter ſe conveniunt, ut non levem*

analogiam, tamquoad cauſas, quam quoad effectus, eventum et curationem exhibeant; utpote ex quibus phaenomenis, quaſi manuducimur, ad viam inueniendam, quo demum loco morbus antea incognitus commode collocandus, et cui infirmitatum familiae is accenſendus ſit. Hoc ipſo vero etiam methodum in medendo aliquam ingredi poſſumus, ea cauti prudentia, quam in aliis, iisque intricatis, et complicatis morbis, et tuto, et iucunde, et feliciter, nos aliosque uſos eſſe novimus. Haec vero eam ob cauſam praemittenda cenſui, quod ſpeciminis loco inauguralis, non trivium quendam, ſed rarius obvium, caſum Medico-Chirurgicum elaborandum mihi praefixi. Cum enim in patria mea ante hos decem annos, adhuc apud parentem meum, Chirurgum apud Vlmenſes haud incelebrem, (quem Deus ſalvum et ſoſpitem, mihique in diuturnum ſolatium, diu adhuc ſervet!) iuvenis adhuc degerem, litterisque operam navarem; accidit ſaepius, ut miſeram iſtam feminam, de qua in praeſenti ſermonem facere conſtitui, ſaepius inviſere, et non ſine admiratione brachium eius praetumidum intueri potuerim. Optarem quidem, ut iſto tempore rem omnem, tanta cum attentione et ſcientia, quanta ad enodandum eiusmodi caſum rariorem requiritur, inveſtigare, vel plane ſectionem eius, poſt obitum feminae inſtituere potuiſſem; ita enim longe minori opera, Medicam iſtius tumoris conſiderationem ſuſcipere, variosque

riosque

riosque dubitationum ſcopulos evitare valuiſſem. Quia vero iſto tempore nil minus cogitaveram, quam ut caſum iſtum altius intimiusque repetendum, rimandumque aliquando mihi propoſiturus ſim; eundem ſollicite animo revolvere usque omiſeram, donec alia vice, cum in Saxoniae Metropoli, Dresda, *ante tres annos commorarer, eiusmodi caſus, a priori parum alienus, mihi obverſaretur, ita, ut femina quaedam, tam in brachio, quam in pede altero, tumorem eiusmodi chronicum paſſa, vita defungeretur, et poſtea cultro Anatomico diſſecaretur; ubi non ſolum naturam et interiorem iſtius tumoris conſtitutionem praeternaturalem per ſectionem inſpicere, ſed etiam priorem hiſtoriam, in patria olim obſervatam, denuo in mentem revocare, mihi licuit. Quapropter etiam nunc eandem hiſtoriam, non minus raram, quam notatu dignam, ſub examinis Medico-Chirurgici incudem revocare mihi propoſui. Faxit itaque DEVS, ut omnia cedant in Sui Nominis Gloriam, inque proximi languentis commodum et utilitatem.*

HISTORIA MORBI.

MVlier quaedam plebeia, habitus plethorico-cacochymici, annorum LXIII. iam a teneris duriori victu vitaeque genere, uſa, atque in lavandis linteaminibus, aedibusque verrendis panem quaerens, in iuventute ob menſium irregularium vitia, ſaepius fluore albo laboraverat, praeterea quoque plus vice ſimplici,

 Eryſi-

Eryſipelate tam capitis, quam eiusdem, de quo ſermo nunc nobis eſt, ſiniſtri nempe brachii, miſere vexata fuerat. Cum vero matrimonium iniiſſet, priſtinum adſuetumque antea vitae genus neutiquam mutavit, ſed fortunae haud meliori adſtricta, in primo puerperio, nodos in mammis valde duros, experta fuit, qui tamen brevi temporis ſpatio rurſus diſcuſſi fuere. Aſt cum annorum aetatis ſuae XLVI. menſium fluxus naturalis plenarie emanſiſſet, accidit, ut denuo tubercula quaedam in mammis perciperet, quae tamen nunquam legitimam benignamque ſuppurationem ſubiere, ſed ſerum ſaltem foetidum plorando quaſi, transſudandoque excrevere. Ingruente vero provectiori aetate, tubercula haec ſubareſcere, et ad inſtar verrucarum indurari, viſa ſunt. Haud multo poſt tumor brachii ſequebatur, quem aegra pro Eryſipelate, ſibi alias conſueto, habuit; inprimis quoniam poſt aliquot dies levis inflammatio praegreſſa rurſus evanuit. Idem malum per aliquot annos ſaepius revertens experta eſt, donec tandem tumor in hanc, quam icone expreſſi, formam, magnitudinemque tantam, quae in ambitu unam et quartam ulnae Vlmenſis partem aequaverat, ſucceſſive accrevit. In hoc vero brachii tumore, nulla quidem foramina conſpicua ſuborta ſunt; ſerum tamen ex illo haud aliter, quam olim e mammis, largiori tamen copia effluxit. Cum autem mulier iſta, malum inveteraſcere ſentiret, ob curtam autem ſuppellectilem, Medici operam, quam inique formidaverat, tempeſtive requirere neglexiſſet, ad Chirurgum quendam confugit, qui, etſi morbum eo iam deveniſſe perſpexerit, ut omnem ferme medelam reſpuere videretur, nihilominus tamen, ne miſeram omni ope deſtitutam relinqueret, Decoctum quod-

quoddam crebro potandum ipſi propinavit; quo adhibito, aegrotanti alvus leniter aliquoties laxata fuit, imo fluxus ſeri e brachio ſaepius intermiſit, mox autem, et quidem ſemper largior concitatiorque reverſus, adeo, ut tandem uno die ad menſuram unam et ſupra, huius ſeri, praeter illud, quod in linteis remanſerat, excipi in vaſe potuiſſet. Accedit et hoc, quod, quoties ſerum more ſolito non effluxerat, toties infimus venter, cum pede huius lateris intumuerint. Serum vero ipſum e brachio manans, adeo acre foetidumque extiterat, ut, niſi illud contrectans Chirurgus ſtatim poſt faſciarum applicationem a manibus ſuis ablueret, illico maculae virides exinde ipſi ſubortae ſint. Omnem quoque meretur attentionem, quod, ſubſiſtente per aliquot dies per cutim ſeri effluxu, brachioque inde exſiccato, cuticula quidem ſua ſponte ſtatim renaſci coeperit: at vero ſitis cum calore quodam febrili illam vexarit. Praeter haec dolorem nunquam, niſi aliquot horis ante novam quamque ſeri eruptionem, perſenſit, neque etiam brachium unquam, ſero licet largiter effluxo, detumuit. His, cum per duos ferme annos conflictata eſſet paſſionibus, tandem febre lenta hecticaque conſumta, ante hos decem annos diem obiit ſupremum, et, quod quidem doleo, citra praemiſſam brachii praetumidi ſectionem, ſepulta fuit.

---

§. I.

MVlta quidem, eaque graviſſima, notatu etiam omnino digna, haec morbi hiſtoria in ſe continet, quae conſiderationem Medicam exactam merentur. Aſt, cum non integrum de illa tractatum, ſed ſpecimen

ſaltem inaugurale edere, in animum induxi meum; hinc, ne limites diſſertationis tranſcendam, praecipua tantum huius caſus momenta hic ad examen revocanda cenſui. Tenuitatis autem meae probe gnarus, benevolum lectorem decenter rogatum velim, ſi quid forſan non accurate ſatis propoſitum invenerit, id mihi condonare, et ſpecimen hocce ſtudiorum meorum aequi bonique conſulere velit.

§. *II.*

Ordo et neceſſitas requirunt, ut primum inquiram, ad qualem morborum claſſem referenda ſit iſta mulieris, qua cum miſere conflictata eſt, affectio, praeſertim illa brachii? Nemo non ſtatim mihi aſſenſum praebebit, iſtam inter tumores praeternaturales, eosque reſpective chronicos, pertinere. Nam non ea ſolum, quam praefixi, (et ab amico ἀυτόπτῃ accepi, quamque cum archetypo convenire, ipſemet olim aliquoties his meis oculis vidi,) imago, ſatis teſtatur, praetumidum adfuiſſe et manum et brachium, ſed etiam communis et recepta apud Chirurgos et Medicos definitio tumorum iſti malo competit. Etſi enim hic litem dirimere nolim, an abſceſſuum vox cum tumoribus pari paſſu ambulet; attamen generalius nomen tumoris huc magis quadrare mihi videtur. Ita enim SCHELHAMMERVS in Libr. cui titul. ὀνκολογία parva, ſeu de c. h. tumoribus. Sect. I. §. VIII. p. 6. tumorem recte definit, quod ſit *morbus in conformatione, quo totum corpus, aut aliqua eius pars, aut pars partis, a contento ſubtus humore, vel ſolido, vel ſpiritu, in maiorem, quam pro naturali habitu, molem attollitur.* Haec itaque, cum etiam in brachio mulieris noſtrae conveniant, utique illam tumore brachii et manus praegrandi laboraſſe, nemo negabit.

§. III.

Sicuti vero tumorum variae reperiuntur ſpecies; ita non minus neceſſarium erit, hoc loco disquirere, ad qualem tumor noſter prae aliis referri mereatur? Nolo hoc loco prolixam omnium tumorum recenſionem afferre, ſed ſollicitus tantum eſſe cupio, cuinam illorum ſpeciei propius accedat noſter? Etſi autem is non ex omni parte cum vulgari oedemate convenire videatur; nihilominus tamen haud dubito, oedematoſis, iisque chronicis atque rarioribus quibusdam, tumoribus eundem accenſere.

§. IV.

Equidem in denominandis huiusmodi tumoribus paucos praeeuntes habeo. Quotquot enim evolvere Auctores, et caſus cum noſtro convenientes reperire, licuit; vix tamen unus vel alter Auctorum, cognomine proproprio iſtos tumores inſignire, ſed alio magisque generaliori, eoque rem ſaepius minus tangente, titulo compellare ſoliti ſunt. Ita HILDANVS Cent. IV. Obſ. Chirurg. 69. vir celeberrimus, et in definiendis morbis alioquin ſatis accurate procedens, ubi hiſtoriam brachii praetumidi, cum noſtra ferme parem, deſcripſit, tumorem iſtum nominavit brachium *monſtroſum*; nec minus in ACT. MED. BEROL. Dec. II. Vol. IV. p. 65. invenitur eiusmodi tumoris hiſtoria, de praetumido pede viri cuiusdam, quem *inſolitum*, nec ad oedemata referendum, *pedis tumorem* nominat Auctor. Alii alio nomine uſi ſunt in deſcribendis huiusmodi tumoribus. Non iam inquiram, quo iure horrendo *monſtri* titulo posſit notari tumor praeternaturalis, e morbo praegreſſo oriundus, quo membrum, antea legitime conformatum, ſucceſſu autem temporis, et cum aetate demum provectiori, per morbum magis magisque deformatum eſt; cum notum ſit, monſtra

proprie non per morbum fieri, ſed naſci ſolere; adeoque non niſi improprie et analogice tantum monſtroſis quaſi, deformibusque per morbum, membris, adiudicare poſſe: id tamen exinde diſcimus, viris etiam exquiſite doctis non leve, ſed omnino difficile, dubium, et perarduum opus, extitiſſe, huiuscemodi tumores decenti, congruo, et adaequato cognomine compellandi; mihique hoc magis condonandum eſſe, ſi forte non omnium aſſenſum promeruero, ſed paullo apertius ea, quae hac in re iudicaverim, hic enunciare non dubitaverim.

§. V.

Vt vero aeque dubitandi, ac decidendi, rationes ſimul afferam; equidem diſſimulare nequeo, tumorem noſtrum ſequentes ob cauſas non omnibus oedematis vulgaris gaudere criteriis. Nam haud certo reminiſcor, utrum foveae a digito impellente iſti tumori potuerint imprimi? Neque in eo naturam oedematis hydropicorum explevit, quod non altius proſerpendo auctus, nunquam ultra per humerum ad pectus usque et collum adſcenderit, ſed ſolum brachium a medio humeri osſe ad digitos usque extremos tantum occupaverit, neque adhibitis licet externis remediis, discusſionem aut reſorptionem aliquam admiſerit, neque mole ſua imminutus, ſubſederit, etiamſi magna ſeri copia ſaepius ex illo effluxerit. Praeterea nullae maculae rubrae gangraenodeae, (quales alioquin pedes hydropicorum oedematoſos, ſerum tandem plorantes, una cum febre coniuncta, mortisque ſaepe praenuncia, occupare ſolent,) brachium inflammarunt, vel gangraenoſo-ſphaceloſum reddidere, ſed potius repentinam ſpontaneamque cuticulae regenerationem permiſere. Haec enim ſingula videntur obſtare, quo minus tumor noſter ad oedematoſos vulgares, praeſertim hydropicorum illos, ſtatim referri mereatur.

§. VI.

§. VI.

Quamvis autem haec antecedentia argumenta dubiam reddere videantur rationem oedematosi cognominis, tumori nostro tribuendi; plura tamen sunt, quae affirmativam tuentur sententiam. Nam sicuti non semper hydropem comitem habent omnis generis oedemata, ideoque nec adscendunt quaelibet amplius ad loca usque remotiora, nec una semper facie incedunt, sed ob varietatem tam causarum antecedentium, quam humorum intus contentorum in varias species abeunt, dum alii tumores oedematosi liquidiorem, alii vero spissiorem, tenacioremque humorem, qui neque resolvi aut discuti, neque repelli facile, neque in gangraenosam putrilaginem mutari sua sponte valet, in se continent: ita certum est, in tumore nostro non solum generalia oedematis criteria reperiri, sed eundem quoque ad aliquam oedematum speciem referri posse. Oedema enim in genere definiunt, quod sit *tumor phlegmaticus, frigidus, respective mollis, pallidus, plurimum indolens, sero vappido in interstitiis membranarum fibrarumque stagnante, plurimum extravasato, repletus, foveasque ab impressione digiti aliquandiu relinquens.* Hoc magis itaque tumorem nostrum oedematosis rarioribus, particularibus, chronicisque, accensendum iudicavi, quo magis is sero copioso refertus, praetumidus, pallidus, nec (quod ex analogia alius casus, cum nostro convenientis, infraque recensendi, patebit,) steatomatico, carnoso, fungoso, vel alio duriori concremento, repletus, sed subalbus, plurimum indolens, nonnihil pellucidus, et a tali causa ortus fuit, quam etiam aliis in locis oedemata chronica produxisse, plures historiae Medicae confirmant. Praeterea quoque in eo cum oedematosis convenit tumor noster, quia ut illi repulsi e loco suo, per metastasin alias

partes occupant; ita quoque, brachii noſtri fluxu ſeroſo cohibito vel represſo, ſtatim abdomen et pes alter intumeſcere coeperunt.

§. *VII.*

Neque vero conſenſu et ſuffragiis aliorum Clariſſimorum virorum hac in re deſtituor. Ita auctoritate illuſtris SCHROECKII ſuffultus, in ſententia mea confirmatus ſum, ubi is caſum quendam, cum noſtro quoad praecipua convenientem, in EPHEMER. N. C. Dec. III. A. II. Obſ. 226. p. 353. recenſuit, eundemque tumorem *oedematoſum*, ob duritiem vero inſignem coniunctam, *ſcirrhoſum* inſimul, adeoque complicatum, cognominare haud dubitavit. Quodſi tamen quis ſententiam celeberrimi HEISTERI, in Inſt. Chir. P. II. L. IV. C. 17. p. 316. qua oedema explicatius tumorem phlegmaticum appellari poſſe iudicat, etiam in hoc noſtro tumore definiendo ſequi velit, iſti haud refragabor; et per me licet, ſi quis alius SAPORTAE Lib. III. Cap. XII. p. 293. de Tumoribus praeter naturam, differentiam inter oedema, et tumorem aquoſum intercedentem, quam ille in mollitie aquoſorum maiori poſuit, huc etiam referendam cenſeat.

§. *VIII.*

Verum enim vero tam cauſa, quam duratio tumoris noſtri, aliaque cum illo coniuncta ſymptomata novam ſuppeditant rationem, illum a vulgari oedemate diſcernendi, proprioque cognomine inſigniendi. Dum enim ex eryſipelacea, et cacochymico-ſcorbutica humorum dyſcraſia, ſubortus, et diu durans, brachiumque ſolum occupans, et rebellis, nec diſcutiendus tumor fuit, nec, effluxo licet ſero copioſo, unquam ſubſedit; hinc non dubito, illum, ad differentiam reliquarum oedematis ſpecierum, cognominare *tumorem brachii*

oedema-

oedematosum, *chronicum*, *particularem*, *fixum*, *rebellem*, *ex erysipelate male curato natum*, *eumque hoc rariorem*, quo pauciores casus eiusmodi tumorum praegrandium observari solent.

§. IX.

Praemissis itaque his tumoris denominandi rationibus, ad causas eius indagandas progredior. Primum autem ad proximam, ut vocant, causam investigandam ordo me revocat. Hanc in humore phlegmatico, subsistente, et plurimum extravasato, atque corrupto, cutim membranasque magnam ob copiam distendente, praecipue quaerendam esse censeo. Quamdiu enim circulus sanguinis per omnes corporis partes aequalis et conveniens continuatur, et humores tanta copia et velocitate refluunt, quanta advehuntur, nec crasin suam molemque permutant, tamdiu nullus tumor spontaneus suboritur. Vbi vero aut in solidis, aut in fluidis, aut in utrisque corporis nostri partibus vitium quoddam latet, ita, ut humores ex aliquo loco non sat expedite refluant, vel subsistant, extra vasa effundantur, atque aut vappescant, aut acrimoniam concipiant; fieri non potest, quin cumulentur et partes distendant, praesertim si hae ipsae solidae partes naturali tono aut structura successive priventur, et circumagendis continendisque humoribus haud amplius sufficiant. Quapropter haud dubito, quin stagnans, congestus, et partim extravasatus atque corruptus, viscosus, serosusque humor, in parte hac, atonia et structurae organicae vitio laborante, ceu causa praecipua et formalis huius tumoris accusanda sit.

§. X.

Vnde vero haec mala ortum suum traxerint, ex antecedentibus causis nunc repetendum erit. Ex his vero supra iam nominavimus duas; nempe partim erysipelas male tractatum,

par-

partim dyſcraſiam humorum, nec non vitioſi ſeri abundantiam, utpote quam non ſolum ſeri copioſi effluxus e brachio, ſed etiam tubercula mammarum ſerum plorantia, item fluor albus, quo olim menſium loco vexata erat, abunde teſtantur. Quod enim eryſipelas, ſive illud refrigerantibus et incraſſantibus, ſive aliis inconcinnis remediis, quibus placida et naturalis diſcuſſio et reſolutio ſanguinis congeſti atque ſtagnantis impeditur, imprudenter tractatum, huiuscemodi tumores oedematoſos ſaepe ſaepius poſt ſe traxerit, Auctorum fide digniſſimorum multiplici experientia conſtat. Vt autem ex multis iſtis, aliquot tantum adducam exempla, ita GOHLIVS, in *Act. Med. Berol.* Dec. II. Vol. IX. p. 65. diſerte affirmat: virum quendam inſolito pedis ſiniſtri tumore affectum eſſe, ex eryſipelate humidis epithematibus tractato. ZACVTVS LVSITANVS Lib. III. Obſ. 42. p. 652. ſeqq. ex eryſipelate nimis infrigidato atque adſtricto, oedematoſo-ſcirrhoſum tumorem pedis annotavit, eiusque originem ex prava medendi methodo variis rationibus, et ſuffragiis GALENI, PLANERI et VALLERIOLAE deduxit. Ita tumoris et exulcerationis hiſtoriam, ex adplicato ſuper eryſipelaceam manum albumine ovi, cum alumine conquaſſati, recenſet illuſtris FRID. HOFFMANNVS, in S. M. R. T. IV. P. I. Obſ. III. p. 316. et celeberrimus IVNCKERVS, in Conſpect. Chirurg. Tab. V. p. 63. ſpeciatim de camphora, in tumoribus eryſipelaceis et phlegmonodeis iuſto largius adhibita, rationem adfert, ob quam tumor eiusmodi oedematoſus exinde ſubſequatur. Dum enim tenuior magisque florida et actuoſa ſanguinis portio, a qua reliqua ſeri congeſti, ſtagnantis, et ſpiſſioris copia ſucceſſive reſolvi et attenuari debuerat, ob uſum camphorae exceſſivum et praematurum, aliquando citius iuſto diſcutitur atque repellitur, fieri non poteſt, quin ſerum ſpiſſum tenaciorque lympha congeſta relinquatur, et ita firmius quaſi impacta,

pacta, tumorem eiusmodi phlegmaticum chronicumque efficere valeat. Quod etiam incrassantia et refrigerantia intempestive adhibita humorem stagnantem erysipelaceum aliquando in frigidioribus subiectis magis confirment, vix ulteriori probatione indiget.

§. XI.

Quamvis autem ex recensione morbi supra allegata aperte non constet, feminam nostram ex erysipelate male curato talem brachii tumorem immediate accepisse; hoc magis tamen probabile est, eius originem vel mediate saltem exinde deduci posse, quia femina non solum erysipelas saepius in brachio isto experta est, sed etiam a frequenti eius in eodem brachio recursu, tantam sibi in illo loco particularem contraxit atoniam, ut humor impurus, congestus, seroso-sanguineus facile discuti, et decenter resolvi amplius haud potuerit. Quamvis etiam non cognitum sit, quali inconcinno remedio nominatim usa sit aegra. Attamen sicuti vulgus varias artes saepissime incongruas noxiasque novit, quibus malo huic obvenire cupiant, externis saltem refrigerantibusque topicis; ita vel maxime opus lotricium, quod misera exercere tenebatur, non minimum sine dubio contulit, ad atoniam brachii augendam, tumoremque phlegmaticum confirmandum.

§. XII.

Conspirant huc reliqua phaenomena et causae antecedentes remotiores. Cum enim non solum duro vitae generi a iuventute iam ad senium usque adstricta fuerit, ex nata inde humorum dyscrasia, mensium anomaliam passa sit, sed etiam ob refrigerationes lotricibus familiares, easque cum fervore calidioris aquae crebro et vicissim permutandas, nec

non ob vaporum e linteaminibus ſordidis impurorum abſorptionem, non modo temperiem humorum notabiliter pervertere, et perſpirationem neceſſariam turbare coacta fuerit, ſed etiam brachii affecti atoniam inſigniter auxerit; hinc mirum non eſt, quin ex prava humorum totius corporis diſpoſitione, ad morbos ſeroſos, impurique et acrioris ſeri geneſin diſpoſita, ſed etiam ad frequentem eryſipelatis in brachio recurſum pronior facta fuerit. Quod enim lotricium opus ſanitati non parum obſtet, et morbos ſeroſo-ſcorbuticos ſaepius proferat, id non ſolum quotidiana experientia probat, ſed etiam Doctiſſimus RAMMAZINVS in libr. cui titul. Unterſuchung von denen Kranckheiten der Künſtler und Handwercker. Cap. XXV. p. m. 257. id diſerte confirmat: dicens, *lotrices, quia ſemper humidis locis vitam agunt, manus item pedesque madidos habent, morbidae inde fiunt, et ſi ad ſenium usque huic labori incumbunt, hydropicae fiunt, plerumque etiam vitio menſium laborant, et inde in varios eosque chronicos morbos incidunt.* etc. hanc ſententiam quoque ſupra laudatus IVNCKERVS in Conſp. Med. Theor. Pract. Tab. LXXXVI. p. 691. his verbis confirmat: *tumoribus oedematoſis obnoxius eſt uterque ſexus, quando diu et profunde crura aquae frigidae immergit, praecipue femininus, ſub fluxu menſium in lavandis linteaminibus occupatus.*

§. XIII.

Frequens etiam ſeri ex nodis mammarum extillatio ſpontanea, nec non tumor pedis et abdominis ſubinde accedens, dyſcraſiam humorum ſeroſam, quam natura ad iſtas partes, praeſertim ad aperta loca deponere conſueverat, ſatis prodidere praeſentem. Nec mirum, exitu ſeri per brachium mammasque intercluſo, impurum humorem alio loco, praeſertim ad abdomen decubuiſſe, usque dum praeeuntibus do-

lori-

loribus congeſtoriis exitum ſibi per brachium denuo reparaverit. Ea enim exſuperantis impuri ſeri et excretionum illius conſuetarum eſt indoles, ut quaſi perpetuam ſui excretionem expoſcat, et, niſi ſub forma excrementi naturalis ſatis excoqui, et per vias naturales excerni queat, aliam ſibi novamque viam paret, quae ſi denuo praecludatur, alias partes infeſtare, nec facile acquieſcere prius ſoleat, quam aut priſtinus exitus denuo recludatur, aut artificiali fonticulo inuſto nova exeundi porta monſtretur. Quid ergo mirum, ſiccato brachii tumidi pororum ſudamine, dolores, pruritumque acceſſiſſe, usque dum ſtagnans acreque ſerum largiter transſudare rurſus coeperit.

§. *XIV.*

Si internam brachii praetumidi conditionem reſpicimus, dubium non eſt, illud multo ſero ſtagnante et extravaſato, viſcoſo tamen et vappido, repletum turgidumque fuiſſe. Pallor enim eius, et larga humoris transſudatio, aliaque indicant, non ſanguinis, ſed ſeri redundantiam ibidem ſubſtitiſſe. Quamvis enim ob Anatomicam inſpectionem poſt mortem intermiſſam, nil certi pronunciari poſſe videar, attamen non dubito, quin eadem in conſpectum veniſſent, qualia alio tempore et loco vidi in pari tumore. *Dresdae* nimirum femina plebeia XLV. annos nata, per aliquot annos eiusmodi tumorem phlegmaticum tam in brachio, quam in pede paſſa erat; ubi notatu dignum, quod, ſicuti in reliquis hiſtoriis cum noſtra convenientibus obſervatum fuit, ita et in hac femina, tumor brachii non ultra medium humerum, ſcilicet non ſupra finem muſculi deltoidis inferiorem adſcenderit. Diſſecta cute, quae ob inſignem tumoris magnitudinem valde diſtenta fuerat, magnus ſtatim ab inciſione hiatus apparuit, ex quo ſerum copioſum foetidumque effluxit, et ſubſtantia

 quae-

quaedam viſcoſo-caſeoſa membranulis ſubinde interſtincta, copioſam reliquam cavitatem explevit, oſſibus haud inde arroſis, muſculis vero ab iſta ſeroſitatis colluvie quoddammodo corruptis. Idem quod in brachio, etiam inventum eſt in pede; ex qua tumorum analogia non vane coniicio, pedibus eiusmodi praetumidis eandem ſortem, quam brachiis huiusmodi tumentibus contingere, et utraque membra tumore ſimili phlegmatico chronicoque affecta, inter ſe plurimum comparari poſſe. Id quod etiam in amputato et diſſecto poſtea pede oedematoſo chronico adnotavit D. D. IAEGERSCHMIDTIVS, in Eph. N. C. D. III. A. II. Obſ. 155. p. 245. qui neque carnem neque ſanguinem, ſed ſpeciem gelatinae pedum vitulinorum ſimilem, in iſto invenit; certo indicio, ſtructuram organicam maxime laeſam atque perverſam eſſe, omnemque ideo ſanationis ſpem reſpuere. Quare vero intolerabilis ferme foetor, qualis in vita annotatus vix eſt, poſt mortem demum acceſſerit, mirum non eſt, cum a morte ſaepius citius putrilaginem concipiant partes antea iam ſemimortuae, et diuturna humoris ſtagnantis maceratione notabiliter corruptae. Siquidem in femina noſtra ſerum transſudans ab aere accedente acorem et foetorem graviorem concepit, et in maiorem fermentationem adactus eſt, ita, ut manus eorum, qui iſto ſqualore conſpurcatae fuerant, niſi cito abluerentur, colore viridi tinctae ſint. Si enim intra cutim adhuc detentus humor tantam acrimoniam, quantam extra illam concepiſſet, non ſolum maiorem dolorem, ſed etiam repentinam carnium colliquationem, oſſiumque demum arroſionem ſine dubio intuliſſet.

§. XV.

Antequam ad huiusmodi tumorum curationem me accingam, ut de prognoſi quaedam praemittam, neceſſe duxi.

xi. Placet itaque hac in re saepius laudati SCHELHAMMERI l. c. §. 51. p. 64. sententia, quando de tumore oedematoso inquit: *qui sponte, nulla ex manifesta causa, apparet, diuturnus esse et magis rebellis assolet. In senioribus saepe incurabilis est, deficiente natura: in florente aetate vero obsecundat. Si simplex est, recedit, resorbent enim serum venae, et aliorsum abducunt: si vero depravatum illud sit, et crudum ex indigesto chylo, saepe diu affligit, et difficulter cessat, et in scirrhum quandoque degenerat, perraro enim suppuratur. etc.* Nec difficile est, invenire rationem, ob quam huiusmodi tumores chronici, nisi ab initio et tempestive medela iis afferatur, omnem ferme curationem respuant. Non solum enim humoris stagnantis copia et spissitudo vix amplius resolvenda, aut in puris laudabilis naturam maturanda, omnem eius spontaneam correctionem aut excretionem respuit, sed etiam per diuturnitatem mali, tanta solidis partibus affricatur atonia, tamque pertinax membranarum fibrarumque a vigore naturali deiectio, ut amplius ad removendum iniquum hospitem haud sufficiant, ut potius succi illuc delati decumbant, et in parem impuritatem seroso-viscosam commutentur atque vappescant; ne dicam, ad partem eiusmodi debilem, organicaque sua structura notabiliter privatam, quicquid in corpore alieni humoris colligitur, congeri atque deponi solere. Ex quo factum arbitror, ut femina nostra, quoties fluxus sudorque defuerat, brachiumque aridum inde factum, toties congestorii quidam et febriles motus denuo brachium deprehenderint, donec accedens pruritus effluxum revocaverit.

§. XVI.

Vt vero, quid de nostro tumore futurum praesagiendum fuerit, speciatim nunc subiungam; haud vereor asse-

rere : malum hoc, poſtquam non ab initio , nec tempeſtive ſanatum eſt , in hac vetula cacochymica habituale iam factum , ob organicae conformationis nimiam laeſionem , non ſolum difficile , ſed etiam plane curatu impoſſibile fuiſſe ; ſi quidem perfectam et naturalem brachii reſtitutionem requiſiveris , etſi palliativam conceſſerim ſanationem. Qualis etiam eventus fuerit metuendus , ipſa hiſtoria ſupra recenſita monſtrat , illum fatalem extitiſſe , poſtquam nempe corruptio brachii particularis reliquos etiam humores corporis ita corruperit , ut hectica exinde orta , vitae finem fecerit. Plura methodus medendi dabit.

§. *XVII.*

Praemiſſis hucusque praecipuis ad morbum noſtrum ſpectantibus momentis , unum adhuc , cuius cauſa antecedentia inveſtigavimus , tractandum ſupereſt , methodus nempe medendi. Equidem omnis tumor praeternaturalis , cuius perfecta curatio requiritur , ſui remotionem , qua fieri poteſt commoda ratione , expoſcit , et quidem is , qui ab humore intus collecto protuberat , eam curationem requirere videtur , ut non ſolum humor alienus corrigatur , atque vel diſcuſſione , vel reſorptione , vel excretione , vel denique ſuppuratione , ſi fieri poteſt , evacuetur , ſed etiam parti laeſae et debilitatae tonus , vigor , et naturalis conformatio reſtituantur. Iam quaeſtio incidit , utrum brachio huic tumenti eadem , an alia , vel qualis ? an vero nulla plane medela afferri potuiſſet ? Ex prognoſi quidem ſtatim patet , e fonte pharmaceutico perfectam curationem fieri haud potuiſſe. Cum enim is humor in brachio huius feminae vappeſcens , tenax atque corruptus in corpore tam ſenili , et cacochymicis ſuccis referto , praecipue autem in membro per diuturnitatem morbi , adeo longe a ſtatu et tono fibrarum

natu-

naturali recedente atque corrupto, nullam discussionem et coctionem, nullamque legitimam suppurationem amplius admisisset, in aperto est, perfectam brachii in integrum restitutionem in malo hoc iam inveterato sperandam e pharmacis haud fuisse. Quamvis etiam cuticula saepe et sua sponte regenerata, spem sanationis aliquam afferre videatur, attamen carnes cuti substratas, membranasque musculis intertextas adeo mutatas fuisse, ut restitutionem integram organicamque amplius ulla arte prorsus acquirere haud forte potuerint, ex analogia eorum, quae §. XIV. in dissectis eiusmodi tumoribus inventa sunt, non vane coniicere licet. Neque ex omnibus, quotquot evolvere licuit, historiis eiusmodi brachiorum pedumque tumore pari phlegmatico inveteratoque affectorum, quendam penitus fuisse curatum memini. Sic etiam D. D. NEBELIVS in Act. Phys. Med. Vol. I. Obs. 16. p. 57. eiusmodi fere casum recenset, qui omnia medicamenta adhibita respuebat, et si aliquando etiam malum decrescere videbatur, mox tamen in peius conversum, donec mors finem vitae fecit. Idem etiam ex casu SCHROECKII supra laudati, videre licet; imo GOHLIVS, in Act. Med. Berol. l. c. etsi ab usu frontis Freyenwaldensis tumorem pedis nonnihil imminutum esse refert, eundem tamen non prorsus ab illo sanatum esse fatetur. Licet etiam LOTICHIVS in Obs. et Cons. Med. L. II. C. II. Obs. III. p. 499. in casu quodam brachii praetumidi remedia suaserit varia, spemque fecerit iuvenculam istam foecundamque, adhuc aegrotantem, ab eorum usu restitui posse, quia malum nondum adeo inveteratum fuerat, haud tamen affirmare potuit is Auctor, sanatam exinde esse mulierem. Ex quibus itaque nullum sanati perfecti tumoris eiusmodi exemplum mihi constat.

§. XIIX.

§. XIIX.

Quamvis autem e fonte pharmacevtico et diaetetico, perfecta huiusmodi tumorum rebellium curatio obtineri haud posse videatur; attamen Chirurgia remedium amputationis, ceu extremum et ultimum, suppeditare videtur. Cum enim membrum affectum restitui haud amplius possit, et ab eius corruptione successive adaucta, grave vitae sanitatisque periculum sit metuendum; consilium *poetae* huc referri posset, quando is suadet: *ense recidendum, ne pars sincera trahatur.* Habet etiam D. D. IAEGERSCHMIDTIVS in Eph. N. C. Dec. III. A. II. Obs. 155. p. 245. casum quendam pedis eiusmodi chronico-phlegmatico tumore per plures annos affecti; et in tantam aucti molem, ut LX. libras pependerit, et ob molestiam in incedendo virum, ceteroquin vegetum, impulerit, ut pedis istius infra genu amputationem optaverit, eandemque ab expedita Chirurgi manu passus sit. Verum etsi operatio feliciter instituta fuerit, nihilominus tamen paullo post vita excessisse virum, insimul monuit Auctor; ex quo forsan idem iudicium ferendum de amputatione huiusmodi membrorum oedematosorum, quod de cancri mammarum maioris et antiqui per resectionem curatione, HIPPOCRATES Aphorism. L. VI. Aph. 38. statuit, dicens: *Quibus occulti cancri fiunt, eos non curare melius est. Curati enim citius intereunt. Non curati vero longius tempus perdurant.*

§. XIX.

Quaeritur itaque, annon amputatio etiam in vetula hac tuto institui potuisset? Equidem locus amputationi commodus aderat, et infra humerum adhuc in carne sana sectio fieri potuisset, ideo praemissa humorum interna praeparatione, operatio haec, licet alias periculosa, hic tamen tuto

institui

inſtitui potuiſſe videtur. Et quamquam recentiores Chirurgi in recenſendis tumoribus, amputationem indicantibus, mentionem oedematoſorum non faciant; nihilominus tamen cum Medicorum Cicerone, CELSO, dicere poſſumus; *ſatius eſſe, anceps remedium adhibere, quam nullum.* Neque vero negaverim, id remedii genus tunc applicari tuto potuiſſe, ſi a praemiſſis internis remediis dyſcraſia humorum emendata, meliorque valetudinis ſtatus affulſiſſet, vigorque corporis rediiſſet. Varia tamen ſunt, quae difficilem non ſolum, ſed et noxiam, fore amputationem in noſtra praeſagiunt. Nimirum aetas ſenilis, ſtatus corporis ſcorbutico-cacochymicus, virium defectus, hecticaque febricula, et vitae genus minus ſalubre, aliaque obſtitiſſe exiſtimo, quo minus amputatio locum commodum habuiſſet. Praeterea tanta ſaepe eſt in eiusmodi chronicis, et cum excretione ſeroſa coniunctis, tumoribus naturae pertinacia, ut niſi has excretiones praeternaturales, conſuetas tamen, et quaſi neceſſariis et naturalibus vicarias analogasque, conſervet, habeatque continuas et apertas; reliqua viſcera evidens inde damnum percipiant, (uti id luculentiſſime demonſtravit, Celeberrimus D. D. WEISSIVS, Profeſſor in hac Alma Chirurgiae ac Anat. publicus, Praeceptor meus nunquam non devenerandus, cui plurimam ſtudiorum partem meorum in acceptis referendam gratus debeo,) ita ut mortis cauſa non raro inde derivanda ſit, prouti ex ulceribus crurum antiquis, fonticulisque ſubito conſolidatis, nec non e reſecto mammarum cancro diuturno, ſatis patet. Neque meliorem eventum in noſtra ab amputatione brachii ſperandum fuiſſe, vel inde patet, quoniam illa, quoties effluxus ſeri per brachium ceſſavit, toties non ſolum pedum et abdominis tumorem, ſed et febriles inſultus paſſa eſt, donec effluxus conſuetus redierit. Ex quibus ſatis patet, valde ancipitem, minusque tutam, fuiſſe hanc operationem; ad quam perſuadere

D invi-

invitam, aut compellere renuentem aegrotantem, Medici non eſt.

§ XX.

Quoniam itaque in morbo hoc rebelli et inveterato, perfectam et plenariam curationem nullam obtineri potuiſſe vidimus; et tamen Medici eſt, quemlibet aegrotum, quousque fieri poteſt, in vita ſervare, eumque a gravioribus morbis et ſymptomatibus praeſervare; hinc etiam in noſtra aegrotante potiſſimum palliativa ſaltem curatio quendam habuiſſet locum. Ita affluxus uberior a brachio divertendus, corruptio eius putredinoſa avertenda, virium vero et temperiei humorum reſtauratio promovenda fuisſet: cavendo inſimul a prava diaeta, repellentibus, refrigerantibusque, a quibus humor oedematoſus ad interna repulſus, peſſima ſymptomata afferre potuiſſet. Recte enim ſaepius iam laudatus IVNCKERVS in Conſp. Med. Theor. Pract. Tab. LXXXVI. Cautel. 15. p. 697. *ubi oedema*, inquit, *quod ab externis cauſis ortum ſumſit, iam inveteratum eſt, et partis adfectae debilitas, in aetate praeſertim adultiore, concurrit, ibi praeſtat, manum detrahere, quam vel in caſſum laborare, vel fortioribus motibus repulſoriis damna illa, aſthmata nempe, hydropem, acutos inflammatorios, ſuffocativos, ſpaſticos, ileodes, aliosque anomalos adfectus, circa abdomen inferre.*

§. XXI.

Quemadmodum vero ex antecedentibus ſatis liquet, in malo huiusmodi radicato nullam, niſi palliativam et imperfectam, obtinere curationem; ita haec ſerio nos admonent, ne ad extremum usque ſtatum Medicinam afferendam differamus, ſed ut tempeſtive huic malo, recenti adhuc, convenientibus occuramus remediis. Quibus vero id fieri poſſit, nunc diſpiciendum. Optimum quidem praeſidium in praeſervatione eſt poſitum, qua in ſanandis tumoribus eryſipelaceis, aliisque, omnem adhibeamus curam, ne ullo modo

do in huiusmodi tumores phlegmaticos degenerent. Quodsi tamen aliorum culpa id acciderit, ut phlegmaticus tumor subnatus sit, sine mora serum vappidum viscosumque resolvendum, attenuandum, et partim ad perspirationem, partim vero ad resorptionem idoneum erit reddendum; deinde, ut parti debilitatae nervinis ac roborantibus tonus naturalis restituatur, prospiciendum. Denique ut totius corporis status ab impuris succis liberetur, ne novam materiam morbificam denuo suggerat, providendum erit.

§. XXII.

Ad primam indicationem requiruntur discutientia, resolventia, attenuantia, antiscorbutica tam interna quam externa, ubi insimul partim laxantibus primae viae repurgandae, partim diureticis serum copiosius evacuandum, et a brachio revellendum, denique diaphoresi aucta cutis quoque largior excretio promovenda erit. Hunc in finem ea, quae D. D. NEBELIVS l. c. (v. §. XVII.) praescripserat, nec non quae LOTICHIVS et SCHROECKIVS l. c. (v. §. XVII. et VII.) commendarunt, utique collineant; nec dubito, quin, si tempestive adhibeantur, eximium praestitura sint usum. Ita nempe praeter interna infusa, vina medicata, ex antiscorbuticis, laxantibus, aperitivis, etc. paranda, etiam externe fotus, vel cum aqua calcis vivae, (quae ex consilio SCVLTETI in Armamentario Chirurgico Obs. LXXII. p. 115. cum spongiis novis intinctis frequenter calideque applicanda,) vel etiam e rad. bryon. irid. Florent. enul. vincetox. summit. hyssop. origan. serpill. fl. chamomill. R. bacc. laur. iunip. etc. cum vino vel cerevisia coquendis, adhiberi merentur. Nec, pro re nata, scarificationes et fonticulos, coniunctis discutientibus et nervinis applicandos, dissuaserim; siquidem ab his partim serum evacuatur, partim ob dolorem a fonticulo et inustione natum, novus sanguinis affluxus, novaque fibrillarum oscillatio, humorem contentum mirifice alterans, denuo resuscitatur, et ita humor ad excretionem disponitur.

§. XXIII.

Alterum curationis momentum, quod in reſtaurando partis tono, totiusque corporis reparatione poſitum eſt, requirit partim interna viſceralia, ſtomachica, et tonica, partim externe linimenta quaedam Ωoſa et nervina, qualia e Ω formicar. lumbric. ſerpill. 🝆 nuciſt. expreſs. balſ. peruv. parari poſſunt, nec non ſacculi ſicci et Empl. nervina huc referenda; praeter haec a frigore, vel nimia humiditate, membrum erit defendendum. Vtrisque etiam indicationibus aliquando ſatisfacient thermae vel acidulae minerales, ⊖ino cathartico et ♂iali principio refertae, obſervatis inſimul diaetae legibus. Tandem de ſalivatione ☿iali quid ſperandum ſit, ut ſubiungam; haud dubito, illam, ſi lymphae pertinacior ſpiſſitudo eandem expoſcat, et mitiora remedia non ſufficiant, in aliquibus locum habere poſſe.

§. XXIV.

Ita quidem tempeſtivam curandi rationem, licet quoad potiora tantum perluſtravimus, reſtat tamen, ut coronidis loco theoremata quaedam practica, e caſu noſtro deducenda, ſub finem adnectam. Nimirum ex antecedentibus docemur: I.) Vitae genus durum, praeſertim lotricium, variis, inprimis autem ſeroſis, pathematibus valde obnoxium eſſe; deinde II.) eos, qui eryſipelate ſaepius tentantur, hoc ſuppreſſo, vel male tractato, in alios, gravesque facile incidere morbos; praeſertim vero III.) oedematoſos a male diſcuſſo eryſipelate tumores naſci; quae IV.) tempeſtivam curationem requirunt; quia V.) per moram et negligentiam evadunt incurabiles chronicique. Porro perſpicimus, VI.) alias ſeroſas excretiones, quales hoc loco e mammis ſtillare conſueverant, ad hos tumores confluere, et ita novum decubitum ad partem debilem recipere; VII.) hacque excretione conſueta ab externis cohibita, phlegma impurum alio loco decumbere; VIII.) tumores particulares et chronicos non facile ultra ſphaeram et altius aſcendere; IX.) humorem vappidum viſcoſum non ſemper ſtatim oſſa arrodere; et licet X.) cutis interdum facile renaſci ſoleat, nihilominus carnes ſubſtratas notabiliter alteratas corruptasque ſubeſſe poſſe. Plura quidem conſectaria exinde deducere poſſem, verum in his ſubſiſto.

FINIS.